

NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLARNING IJTIMOYIY VA MADANIY MOSLASHUVI

Chorshanbiyev Avaz Eshkuvatovich

Respublika imkoniyati cheklangan shaxslar uchun ixtisoslashtirilgan maxsus texnikum

Ijtimoiy moslashuv fani o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20384464>

Annotatsiya. Ushbu maqolada nogironligi bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy va madaniy moslashuvi to'g'risida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Turli siyosiy, ishsizlik, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, nogironligi bo'lgan odamlarning ma'naviy dunyosini rehabilitatsiya qilishga qaratilgan sotsiomadaniy yondashuv zamonaviy jamiyat, Ijtimoiy-madaniy rehabilitatsiya - bu shaxslarni faol ijtimoiy hayotga qaytarish, shaxsiy o'sish uchun psixologik sharoitlar yaratish va individual fazilatlarini tiklash va rivojlantirishga qaratilgan madaniy yo'naltirilgan usullar, nogironlar aravachasi foydalanuvchilari bilan hamkorlikda qonunchilik bazasini sozlash bo'yicha ishlar olib borilishi kerak.

Tez rivojlanayotgan, turli siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy kelishmovchiliklar bilan to'lib-toshgan zamonaviy dunyoda jamiyat bir-biriga g'amxo'rlik qilishdan ko'ra resurslarni taqsimlash va valyuta kurslarining o'zgarishi bilan ko'proq qiziqadi. Aynan shunday inqirozlar davrida jamiyatning ishsizlik va qadriyatlarining yo'qolishi tufayli psixologik stress ta'sirida bo'lgan odamlarni qo'llab-quvvatlash uchun birlashish zarurati eng keskin seziladi. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning hozirgi bosqichida O'zbekiston Respublikasining barcha fuqarolari uchun munosib turmush darajasini ta'minlash bo'yicha davlat siyosatining yetakchi yo'nalishlaridan biri, ko'p bolali oilalar, yetimlar va nafaqaxo'rlar kabi turli ijtimoiy ob'ektlar va muassasalarni rivojlantirish bilan birga, nogironlarni eng zaif ijtimoiy guruh sifatida integratsiyalashdir. Nogironligi bo'lgan odamlarning ma'naviy dunyosini rehabilitatsiya qilishga qaratilgan sotsiomadaniy yondashuv zamonaviy jamiyatda juda dolzarb bo'lib, uning maqsadi cheklangan jismoniy imkoniyatlarga ega bo'lsa ham, hayotdan to'laqonlilik tuyg'usini tiklashdir. Bugungi kunda ilmiy adabiyotlarda ijtimoiy-madaniy moslashuv muammosi bir nechta sohalarida ko'rib chiqiladi: tabiiy materiallar bilan terapiya, teatr terapiyasi, raqs terapiyasi, san'at terapiyasi, biblioterapiya, sport terapiyasi, musiqa terapiyasi va boshqalar.

Ijtimoiy-madaniy rehabilitatsiya - bu shaxslarni faol ijtimoiy hayotga qaytarish, shaxsiy o'sish uchun psixologik sharoitlar yaratish va individual fazilatlarini tiklash va rivojlantirishga qaratilgan madaniy yo'naltirilgan usullar va choralar majmui. San'at turli xil kognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishga, o'ziga ishonchni oshirishga, ijodiy o'zini ifoda etishga, muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga va faol turmush tarzini shakllantirishga yordam beradi. Nogironligi bo'lgan shaxslar uchun ijtimoiy-madaniy rehabilitatsiya tadbirlari quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin: badiiy konsertlar; kompyuter asoslari bo'yicha mashg'ulotlar; badiiy ko'rgazmalar; musiqa yoki drama mashg'ulotlari; hunarmandchilik mashg'ulotlari; rasm chizish studiyasi mashg'ulotlari; vokal studiyasi mashg'ulotlari; hunarmandchilik klublari; va raqs studiyasi mashg'ulotlari. Katta tadbirlarni (festivallar, konsertlar) tashkil etishda ijtimoiy xodimlar, shifokorlar, psixologlar, madaniyat xodimlari va boshqalar kabi mutaxassislar ishtirok etishi mumkin. Nogironligi bo'lgan odamlarni rehabilitatsiya qilish bo'yicha xalqaro tajribani tahlil qilish

shuni ko'rsatdiki, G'arbda ijtimoiy-madaniy rehabilitatsiya yordami shakllari, masalan, mehnat terapiyasi (Buyuk Britaniya) ayniqsa mashhur bo'lib, mehnat terapiyasiga (kundalik faoliyat orqali terapiya) (AQSh) katta e'tibor qaratilmoqda. Rossiya uchun teatr terapiyasi va mehnat terapiyasi kabi innovatsion rehabilitatsiya usullari asta-sekin odatiy holga aylanib bormoqda. Jismoniy tarbiya va sport terapiyasi alohida e'tiborga loyiqdir. Paralimpiya o'yinlari ko'rsatganidek, nogironligi bo'lgan odamlar nogironlar aravachasi basketbolidan tortib ot sportigacha bo'lgan turli xil sport turlari bilan shug'ullanish imkoniyatiga ega. Ijtimoiy-madaniy rehabilitatsiya, shaklidan qat'iy nazar, ijobiy o'ziga ishonch va shaxslararo ko'nikmalarni rivojlantiradi. Shaxs o'z vaziyatini kamroq og'riqli idrok eta boshlaydi, hayotda faolroq bo'ladi va shaxsiy salohiyatini ro'yobga chiqaradi. Shuni ham ta'kidlash kerakki, ijtimoiy-madaniy rehabilitatsiya faqat belgilangan vaqt ichida ma'lum bir maqsadga erishishga qaratilgan qo'shimcha individual va guruh mashg'ulotlari dasturi orqali muvaffaqiyatli amalga oshiriladi. Shunday qilib, bugungi sharoitda nogironlar uchun to'liq ijtimoiy integratsiya, dam olish, sport, turizm, madaniy dam olish va boshqa mashg'ulotlardan foydalanish imkoniyati haqida gapirishning iloji yo'q. Qulay muhit yaratish eng muhim tavsiya hisoblanadi, undan keyin ish bilan ta'minlash keladi. Buning sababi, erkin va mustaqil harakatlanish imkoniyati nogironlar bugungi kunda duch keladigan ko'plab muammolarni hal qiladi, nogironlarni qulay infratuzilma haqida xabardor qilish kerak. Nogironligi bo'lgan shaxslar va ularning ehtiyojlari to'g'risidagi yagona ma'lumotlar bazasi yaratilishi kerak. Nogironlar aravachasi foydalanuvchilari bilan hamkorlikda qonunchilik bazasini sozlash bo'yicha ishlar olib borilishi kerak. Bundan tashqari, ijtimoiy xizmatlar doirasini kengaytirish, qayta tayyorlash va malakasini oshirish bilan shug'ullanish hamda ushbu sohadagi mutaxassislar uchun munosib ish haqini belgilash zarur.

Nogironlarning faol ishtiroki ularning aksariyati jamiyatga hissa qo'shishga tayyor va eng muhimi, qodir ekanligini ko'rsatdi. Ular teatrga borishni va sport bilan shug'ullanishni yoqtirishadi, o'zini takomillashtirishga intilishadi va hammaga har narsaga qodir ekanliklarini ko'rsatishni xohlashadi. Nogironligi bo'lgan odamlarning ijtimoiy-madaniy faoliyatga bo'lgan ehtiyoji qondirilishi kerak. Ijtimoiy va ijtimoiy-madaniy funktsiyalarni bajaradigan madaniy va dam olish muassasalari bu ehtiyojni qondirishda muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun, muvaffaqiyatli rehabilitatsiya uchun ular bilan yaqin hamkorlik juda muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ijtimoiy moslashuv fani o'qitish materiallari
2. internet ma'lumotlari